

028

TÜSTAV

Arşivi

Nebil Varuy

Koleksiyonu

İstanbul Barın Raporu

Haziran 1977

T1313

Genel Kuruluma

TÜRK CEZA KANUNUNDAKİ
ANTİDEMOKRATİK HÜKÜMLER

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

Türk Ceza Kanunu

Madde : 11 ve 12

Ölüm cezası; ya şama hakkının özüne dokunduğu gibi "İnsan Haysiyetiyle bağdaşmayan "bir ceza olduğundan Anayasanın 11/2 nci ve 14/4 ncü maddelerine aykırıdır. Bu nedenle; ceza çeşitlerini sayan 11 nci maddeden "İdam" kelimesi ve 12 nci maddenin tümü kaldırılmalıdır.

Türk Ceza Kanunu'nun öteki maddelerinde ve başka kanunlarda, faile idam cezası verileceğine ilişkin hükümler "faile müebbet hapis cezası verilir" biçiminde değiştirilmelidir. (Anayasanın 64 ncü maddesinde T.B.M.Meclisine "Mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek" görev ve yetkisini veren hüküm ölüm cezasının yasalardan çıkarılmasına bağlı olarak kaldırılmalıdır.

Madde: 40/1

Uygulamada, göz altında bulanma süresi cezadan indirilmekte ise de kanuna bu konuda açıklık getirmek için 40/1 nci madde şu biçime sokulmalıdır: "Tutukluluk ve göz altı süreleri cezadan indirilir."

Madde: 46/3

Suç işlediği zaman akıl hastası olduğu saptanmış olan, bu nedenle ceza sorumluluğu bulunmayan bir kişi; kısa bir süre içinde iyileşse bile onu bir yıl muhafaza ve tedavi altında tutmak hukuk anlayışıyla bağdaşmaz. Bu nedenle, 46/3 deki "Yalnız, maznuna isnat olunan suç ağır hapis cezasını müstelzim ise bu müddet bir seneden az olamaz." cümlesi kaldırılmalıdır.

Madde: 47

Bir insan hareketlerinde ve serbesttir ya da değil. İkisinin ortası olamaz. Bu nedenle "Fiili işlediği zaman şuurunun veya hareketinin serbestisini ehemmiyetli derecede azaltacak surette akli maluliyete müptela olan " kimseye, azaltılarak da olsa, ceza verileceğini gösteren 47 nci madde kaldırılmalıdır. Bu maddede yazılı halin de 46 ncü madde kapsamına girmesini sağlamak için 46/1 nci maddedeki "Şuurunun veya hareketinin serbestisini tamamen kaldıracak surette" deyiminden " tamamen " sözcüğü çıkarılmalıdır.

Madde 49

Anayasanın 21 nci maddesi herkese, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme hakkını tanıdır. Böyle olduğu halde, uygulamada kimi bilim ve sanat eserlerinin, Türk Ceza Kanunu'nun 426.142.163 üncü v.b.maddelerine aykırılığı ileri sürülerek bu yayınların toplatıldığı ve yazarları hakkında da soruşturma açıldığı bilinmektedir. Anayasaya aykırı bu uygulamanın önlenmesi için 49 ncü maddeye şu 4.bent eklenmelidir:

"4-Bilim ve sanat eserlerinde"

Madde: 54 ve 55

Madde 54 te, v; nedeniyle, müebbet ağır hapis on seneye, 24 yıllık ağır hapis yarıya (12 yıla) indiriliyor. Madde: 55 te de müebbet hapis, 15 yıla, 24 yıllık ağır hapis üçte bire kadarı indirilerek 16 yıla iniyor. Suçlaceza arasındaki bu orantısız durum giderilmelidir.

Madde: 64/2

Bu maddede müebbet hapis 20 yıla indirilirken, 24 yıllık ağır hapsin de sadece altında biri indirildiğinden o da 20 yıla inmiş oluyor. Bu ikincisindeki indirim çoğaltılmalı, böylece suçla ceza arasındaki orantı sağlanmalıdır.

Madde : 99/3-

Herkes; kendisi hakkında yapılmış olan bir şikâyetin haksızlığını ispat edebilmelidir. Bu, Anayasanın 31 nci maddesinin zorunlu bir sonucudur.

Oysa, 99/3 nci maddede "Kanunda yazılı haller müstesna olmak üzere, vazgeçme onu kabul etmeyen maznuna tesir etmez." demek suretiyle, kimi hallerde, şikâyetten vaz geçmenin sanık kabul etmese bile geçerli olabileceği belirtiliyor. Bu maddedeki "kanunda yazılı haller müstesna olmak üzere"devimi, Anayasanın 31 nci maddesi hükmüne aykırı olduğundan kaldırılmalıdır.

Madde:132

Maddenin sonuna şu cümle eklenmelidir.

2 ve 3.üncü fıkrada yazılı fiillerin konusu olan bilgi sır olmaktan çıkmış ise veya açıklanmasında kamu yararı olduğu ve bu kasıtlı istih-sal edildiği anlaşıldığı takdirde faile ceza verilmez.

Madde: 134

Taksiri cezalandırıldığından kaldırılmalıdır.

Madde 136

Son fıkra taksiri cezalandırıldığından kaldırılmalıdır.

Madde 137 fıkra 1

Selahiyetli makamların neşir ve işsasını menettikleri malumat unsuru kamu yararı açısından sır teşkil eden ve bu nedenle yetkili makamların yayım ve açıklanmasını yasakladıkları bilgiyi açıklayan kimse biçiminde değiştirilmeli ve son fıkra kaldırılmalıdır.

Madde:140 Kaldırılmalıdır.

Madde 141 ve 142

Bu maddeler; aylemi değil fikri, düşünceyi cezalandırmaktadır. Hukuk devletinde "fikir suçu" olamayacağından bu maddeler Anayasanın 2 nci maddesine aykırıdır. Ayrıca düşünce ve bilim özgürlüğünü de sınırladığından Anayasanın 20.nci ve 21 nci maddelerine de aykırıdır. Bu nedenlerle, kaldırılmalıdır.

Madde 145/2. ve 3

"Millî renkleri taşıyan her hangi bir bayrak'ı ceza kanununun tatbikatında Türk bayrağı sayan; "bayraktan başka her hangi bir şey üzerinde bulunan millî renkleri tahkir kasdiyle bulunduğu yerden söküp kaldıran'a ceza veren hüküm; Anayasanın 12 nci maddesinde yazılı eşitlik ilkesine aykırıdır. Çünkü, bu madde; örneğin forması beyaz-kırmızı renkli olan bir spor klübüne, Türkiyedeki öteki spor klüplerine göre bir ayrıcalık tanımaktadır. Bu nedenle, 145/2 nci madde; "Ceza kanununun tatbikatında Türk Bayrağından maksat devletin resmi bayrağıdır." biçiminde değiştirilmeli, 145/3 kaldırılmalıdır.

Madde 151 Kaldırılmalıdır.

Madde 153 Antimilitarist ve dünya barışını, silahsızlanmayı savanmaya yönelik düşünceleri cezalandırma sonucunu yarattığından Antidemokratiktir. Kaldırılmalıdır.

Madde:154

Basın suçunun yayımla teşekkül etmesi ilkesine aykırılı yönünden Antidemokratiktir. Kaldırılmalıdır.

Madde 155:

Basın özgürlüğünü sınırlayıcı niteliği açık olduğundan kaldırılmalıdır.

Madde 158,159: Türk Ceza Yasasının 480 ve 482 nci maddesindeki unsurlara göre demokratik esaslara uygun ölçülerde yeniden düzenlenmeli ve özellikle eleştiri hakkını ortadan kaldırmıyacak unsurlar belirtilmelidir.

Madde: 162 Kaldırılmalıdır.

Madde: 163

Bu madde de 141 ve 142 nci maddeler gibi, bir eylemi değil fikrı, düşünceyi cezalandırmaktadır. Anayasanın 2 nci 20 nci ve 21 nci maddelerine aykırıdır. Kaldırılmalıdır.

Madde 164,165,166,167: Kaldırılmalıdır.

Madde 171 : Düşünce suçu fiilinde olduğundan kaldırılmalıdır.

Madde: 173/3

Sürgün cezası; 647 sayılı kanunun geçici 2 nci maddesiyle kaldırılmış olduğu halde. 173/3 nci maddedeki "Emniyeti Umumiye nezareti altına alınmak cezası" sürgüne benzer bir nitelik taşımaktadır. Kaldırılmış bir cezanın başka bir adla sürüp gitmemesini sağlamak için fıkra değiştirilmeli; bu ceza, hükümlünün istediği ya da ikâmetgahının bulunduğu yerde uygulanmalıdır.

Madde 175 ve 176-

Layik bir devlette dinler arasında hiçbir ayırım alamayacağından bu maddelerde geçen "Devletçe tanınmış olan dinlerden biri" deyiminden "devletçe tanınmış" sözcükleri çıkarılmalıdır.

198/1 Anayasanın 15 nci maddesine göre; "Özel hayatın gizliliğine dokunulmaz." Şu halde mesru bir neden olmadıkça sırrın ifşası mutlaka suç sayılmalıdır. Sırrın; "ifşasında zarar melhuz olan" ve "olmayan" diye çeşitlere ayrılmasına Anayasa cevaz vermez. Bu nedenle 198/1 den "ifşasında zarar melhuz olan" deyimini kaldırılmalıdır.

Madde : 244

Her hangi bir memur görevini kötüye kullanırsa cezası, 240 nci maddeye göre, 6 aydan başlar. Oysa, bir hâkim; görevini kötüye kullanarak, bir kimse hakkında kayırma veya kötülük amacıyla kanuna aykırı karar verirse onun cezası 244 nci maddeye göre üç aydan başlar. Bu; hâkimlere tanınmış bir ayrıcalık niteliğinde olduğundan Anayasaya aykırıdır. Ayrıcalık kaldırılmalıdır.

Madde: 296-

Muhbirlik, Türk Kamu oyununda şeref kırıcı bir hal sayıldığından bir kimseyi muhbirliğe zorlamak Anayasanın 10 ncu maddesine aykırı düşer. Bu nedenle, 296 nci maddede "Her kim (...) faili gizlemeye yardım eder, yahut hakkında vakalama veya tevkif müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yer bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermez ise (...) hapis cezasına mahkum olur." biçimindeki cümlenin (Yahut) sözcüğünden başlayıp (Haber vermez) sözcüklerine kadar olan bölümü çıkarılmalıdır.

Madde: 312

Bu maddede yer alan "cemiyetin muhtelif sınıfların umurunun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete sürüklenme " suçu çoğulcu demokratik ilkelere aykırıdır. Maddeden çıkarılmalıdır.

Madde : 375 ve 383/2

455 nci madde; genel olarak tebdirsizlik ile ölüme neden olan kimseye verilecek cezayı iki yıl hapisten başlatır. Oysa 375 nci maddeye göre: Tebdirsizlikle meydana gelen su basması yüzünden ölüme sebep olan kimseye verilecek ceza altı aydan başlar.

383/2 maddeye göre de; yine tebdirsizlikle yangın veya batma sonucu "Ölüm vukua gelirse" faile verilecek ceza bir yıl ağır hapisten başlar. Tebdirsizliğin bu özel hallerini cezalandırmak için ayrı ayrı hükümler konması eşitlik ilkesine aykırıdır. Cezaların şahsa göreliği ilkesi 455 nci maddenin alt ve üst sınırları arasında hüküm verme yoluyla sağlanabileceğinden 375 nci maddenin ikinci cümlesiyle 383 ncü maddenin ikinci fıkrası kaldırılmalıdır.

Madde: 421

Anayasanın 12 nci maddesine göre ; "Herkes, cinsiyet gözetmeksizin kanun önünde eşittir." Bu nedenle, 421 nci maddede "Kadınlara ve genç erkeklere söz atanlar (...) hapsolunur." cümlesinde " genç" sözcüğü çıkarılmalıdır.

Madde: 424

"Mağdur olanların ictimai mevki ve vaziyetlerine ve tecavüzün şümul ve mahiyeti derecesine göre mahkemece takdir edilecek tazminat dahi ayrıca hükmolunur." biçimindeki maddede "mağdur olanların ictimai mevki ve vaziyetlerine ve" kelimeleri; eşitlik ilkesi gereği kaldırılmalıdır.

Madde :427

Basın yoluyla işlenen suçlarda sorumluluk Basın Kanunu'na göre saptanacağından gazete veya dergi sorumlu müdürlerine başkalarının yazıları yüzünden sorumluluk yükleyen 427/1 nci madde kalkmalıdır. (Anayasanın 33/5 nci maddesi; ceza sorumluluğu şahsıdır. İlkesini koymuş olduğundan Basın Kanunu da bu ilkeye uydurulmalıdır.) 427/2.fıkra da kaldırılarak 426 nci maddeye "Mezkûr evrak ve eşya müsadere ve imha olunur." biçiminde yeni bir fıkra eklenmelidir.

Madde:429

Bu maddede "Kadın" sözcüklerinin yerlerine "kimse" sözcüğü konarak kadın -Erkek eşitliği sağlanmalıdır.

Madde:434

Eşitlik ilkesinin sağlanması için bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları şu biçime sokulmalıdır.

"Kaçırılan veya alıkonulan kimse ile sanık veya hükümlülerden biri arasında evlenme vukuunda sanık hakkında kamu davası ve hüküm verilmiş ise cezanın çektirilmesi tecil olunur.

Zaman aşımı haddine kadar, kaçırılan tarafından haksız olarak vukua getirilmiş bir sebeple boğanmaya hükmedilirse takibat yenilenir.

Evvelce hüküm verilmiş ise ceza çektirilir."

Madde: 435 ve 436-

Medeni Kanun; 18 yaşını bitirmiş kimseyi reşit saydığı gibi Ceza Kanunumuz da, cezaya tam ehliyet için 21 yaşın bitmesi koşulunu aramamış; 18 yaşın bitmiş olmasını yeter saymıştır. Böyle olunca, sanığa verilecek ceza bakımından mağdurun yaşının önem taşıdığı hallerde de sınırı 21 yaşa kadar uzatmamak, 18 yaşın bitmiş olmasıyla vetinmek gerekir. Sanığın, 18 yaşını bitirmekle tam irade serbestliğine ulaştığını kabul etmek, buna karşılık 21 yaşını bitirmemiş bir mağdurun ise iradesini serbest saymamak eşitlik ilkesine ve hukuk anlayışına ters düşer. Bu nedenle, 435 ve 436 nci maddelerde mağdur için gösterilen "21 yaşını bitirmemiş olma" koşulu "18 yaşını bitirmemiş" diye düzeltilmelidir.

Madde-438

Fuhşu kendine meslek edinen bir kadının da temel hak ve özgürlükleri herkesin ki gibi Anayasanın güvencesi altındadır. Onun için böyle bir kadının zina irzına geçen ya da onu zorla kaçıran kişinin cezasını azaltan 438 nci madde Anayasaya aykırıdır. Kaldırılmalıdır.

Madde - 440,441,442,443,444,445:

Zina çağımızın demokratik hukukunda sadece bir boşanma sebebi olabilir. Bu nedenle Türk Ceza Yasasının 440-445 'e kadar olan hükümleri kaldırılmalıdır.

Madde : 453-475

Yaşamak herkesin olduğu gibi gayri meşru çocukların da temel haklarından. Yeni doğmuş gayri meşru bir çocuğu öldürenin cezasını "Namus kurtarmak gerekçesiyle indirmek; gayri meşru çocuğun yaşama hakkının inkarı demektir ki bu, Anayasanın 11 nci maddesine aykırı olduğu gibi hukuk devleti kavramıyla de bağdaşmaz. Bu nedenle Anayasanın ikinci ve 11 nci maddelerine aykırı olan 453 ncu madde kaldırılmalıdır.

Yeni doğmuş bir çocuğu, namus turtarmak gerekçesiyle terk edenlerin cezalarının indirilmesine ilişkin 474 nci madde de aynı gerekçelerle Anayasaya aykırı olduğundan bu madde de kaldırılmalıdır.

Madde: 462

Karısını, "ağır ve şiddetli bir tahrikin husule getirdiği gazap'ın tesiri altında"öldüren koca; 449/1 ve 51/2 nci maddeler uyarınca 15 yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkum edilir. Oysa, zina yapan karısını öldüren koca; 449/1 ve 462 uyarınca, ağır hapis cezasına değil hapis cezasına ve 15 yıla değil sadece 4 yıla mahkum edilir.

Her iki kaatil de suçu, karısının ağır ve şiddetli tahrikinin etkisi altında işlemiştir ve ikisinin de suçu aynıdır. Öyle olduğu halde biri 15 yıl ağır hapis cezasına çarptırılırken ötekinin sadece 4 yıl hapis cezasıyla kurtulmasını haklı gösterecek hukuka uygun bir gerekçe bulmak olanaksızdır. Zina eden karının, yaşama hakkını zimnen inkâr anlamına gelen bu madde Anayasanın ikinci, 11 nci ve 12 nci maddelerine aykırı olduğundan kaldırılmalıdır.

Madde: 472

Öteki çocuklarını beslemekte zorluk çeken bir kadın; bir çocuk daha meydana gelmemesi için, içi kan ağlayarak, meşru çocuğunu düşürürse 469 ncu maddeye göre 1 yıldan 4 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Meşru çocuğunu düşüren bu kadın için kanuni hiç bir hafifletici sebep yoktur. Oysa . bir kadın gayri meşru cinsi ilişkilerden olma çocuğunu düşürürse, bu suçu "şeref ve namusunu kurtarmak için" işlediği gerekçesiyle 472 nci maddeye göre cezası üçte ikiye kadar indirilecektir. Buradaki açık adaletsizlik hukuk devleti kavramıyla bağdaşamayacak derecede büyüktür. Maddenin kaldırılması gerekir.

Madde 481

Anayasanın 34 ncu maddesiyle ispat hakkı tanınmış olduğu halde, 481 nci maddenin ikinci fıkrasının birinci bendinde, ispat hakkı; "266,267 ve 268nci maddelerde beyan olunan haller müstesna olmak üzere" tanınmıştır. Anayasaya aykırı bulunan bu istisnalar kaldırılmalıdır.

Madde: 486

Anayasanın 31 nci maddesi "Herkes meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle (...) savunma hakkına sahiptir."Hükmünü taşıdığı halde 486 nci maddenin ikinci fıkrası; savunma hakkının özüne dokunur nitelikte bir sınırlama koymuştur. Bu fıkra da kalkmalıdır.

Cezaların İnfazı Hakkında Kanun

Madde: 1

Ölüm cezası; yaşama hakkının özüne dokunduğu gibi insan haysiyeti ile bağdaşmadığından Anayasanın 11/2 ve 14/4 ncü maddelerine aykırıdır.

(Anayasanın 64 ncü maddesinde de ölüm cezasından söz edilmekte ise de Anayasanın bu hükmü de Anayasanın ruhuna aykırıdır.)
Ölüm cezası kalkmalıdır.

Madde: 2

Ölüm cezası kaldırılınca ikinci madde hükümsüz kalacağından bu madde de kalkacaktır.

Ek Madde: 2

Şartla salıverme, izin gibi konularda ve hayati tehlike gösteren hastalık halinde tutuklular; hükümlülerin sahip oldukları hukuki olanaktan yoksun bulunuyorlar. Bu haksızlığı gidermek için Kanuna şu (Ek madde 2) eklenmelidir:

"Ek Madde 2-Bir aydan fazla tutuklu kalan sanıklar, mahkumiyet hükümlerinin kesinleşmesi beklenmeden bu kanun hükümlerine tabi tutulurlar.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanuna'nun 399 ncü maddesi bu tutuklular için de geçerlidir."